

S'infartu

Su ai tentu un'infartu no bolit nai a essi malàdius: pustis de pagu tempus sa majoria de is chi ant tentu un'infartu torrat a fai is cosas chi faiat prima.

A connosci s'infartu agiudat a bivi mellus!

Ita est s'infartu

Su coru est unu mùsculu chi serbit a pompai su sànguini me is artèrias. A su coru, po fai custu traballu, ddi serbit ossìgenu e s'ossìgenu si ddu donat su sànguini po mori de artèrias chi ddis nant coronàrias.

Candu unu stringimentu o una tupadura de is coronàrias smènguat, strobbat o indiritura firmat su flussu de sànguini chi arribat a su coru, is fibras de su coru cumintzant a sunfriri fintzas a candu no fait prus a ddas sanai e insaras si morrint.

S'infartu duncas est sa morti de una parti de is fibras de su coru chi acuntessit po nexi de unu bloccu de su flussu de su sànguini àinturu de un'artèria coronària.

In su mentris de un'infartu si morrint casi 500 cèllulas de su coru dònna segundu.

Is nexis de s'infartu

Su chi pruschetotu tucat is coronàrias est s'aterosclèrosi, chi est sa crèscida ainturu de is coronàrias de unus cantu de colesterolu ingiriau de cèllulas e fibrosi (placas de aterosclèrosi).

Custu protzessu, chi cumentzat de giòvunus, andat a innantis me is coronàrias po meda tempus puru, soventi chena de donai acinnus (est a nai in manera asintomàtica).

Candu sa placa s'ammànniat podit intzimai su stringimentu de s'artèria coronària e smenguai su flussu normali de sànguini e duncas s'aportu normali de sustentu a su coru. In custus acasus, pruschetotu candu si faint sfortzus, podit benni unu dolori a sa peturra (e/o a su bratzu) chi a bortas s'allèbiat cun su pàsiu. A custu strobu ddi narant angina e tocat a ddu pigai in cunsideru comenti unu acinnu chi annùntziat sa lòmpida de un'infartu, mancai no siat un'òbrigu a ddu tenni a marolla innantis de un'infartu.

Incapitat puru chi sa placa ateroscleròtica si seghit o ddi pighit un'infiammatzioni e insaras su sànguini, callendi-sì (trombo), tucat s'artèria coronària e no fait arribai su sustentu a su coru. Candu incapitat custa cosa su dolori a sa peturra est de dura e forti e tocat a circai agiudu luegu, tzerriendi a su 112 poita is curas, prus lestras funt e prus profetu donant.

Sa possibìlidadì chi mè in sa placà ateroscleròtica su sànguini si callit est acapiada a custus faidoris de arriscu:

- Si pipaus,
- Si teneus sa diabeta;
- Si teneus su colesterolu o sa pressioni arteriosa artus;
- Si no faeus esercìtziu fìsicu;
- Si pesaus prus de su tanti;
- Si seus stracus e impensamentaus.

Perou tocat a no cunfundi is faidoris de arriscu cun is càusas de s'infartu.

Sa maladia ateroscleròtica est una maladia "crònica" e duncas s'infartu podit torrai chi no seus atentzionaus; perou chi unu sighit una manera de bivi sanidosa e pigat is mexinas donadas de su dotori sa possibìlidadì de tenni torra un'infartu est prus bàscia.

In dònna manera, si unu chi at giai tentu un'infartu torrat a intendi unu dolori simbillanti a cussu prima de su ricòveru e chi durat prus de cincù minutus ddi tocat a tzerriai su 112.